

Opbrengst Collectieven tegen Kindermishandeling is groot

Bottom-up. Geen hiërarchie. Geen eenheidsworst.

Meer en beter samenwerken tussen professionals. Zicht op wat er gebeurt in de uitvoering. De Collectieven tegen Kindermishandeling hebben nog meer opgeleverd dan van tevoren was gehoopt.

Professionals uit verschillende disciplines weten elkaar beter te vinden en elkaar te versterken. Zoals de wijkcoaches en de medewerkers van Veilig Thuis in Arnhem die nu geregeld samen gezinnen bezoeken. Of de Amsterdamse politie, het OM en de reclassering die over casussen overleggen met Veilig Thuis, de (gesloten) jeugdzorg en de gemeente. In veel plaatsen zijn op scholen programma's uitgevoerd om het signaleren van kindermishandeling en het handelen bij docenten te verbeteren. Dat gebeurde bijvoorbeeld op grote schaal in Heerlen. Twee jaar geleden bij de start van het programma was dit de bedoeling: de VNG en de ministeries van VWS, OCW en V & J trekken samen op om de aanpak van kindermishandeling te verbeteren. Niet vanuit Den Haag, maar op de werkvloer naast de professionals in hun alledaagse praktijk.

Nieuwe weefsels

In de collectieven van Amsterdam, Rotterdam, Heerlen, Arnhem, Dordrecht en Leeuwarden/Weststellingwerf is veel bereikt, vinden de algemeen directeur van de VNG en de betrokken directeuren-generaal van de ministeries van VWS, OCW en V&J. 'Om kinderen beter te beschermen moeten professionals rond een gezin elkaar kennen en vertrouwen. De bottom-up-benadering heeft daaraan bijgedragen,' zegt Angelique Berg van VWS (DG Volksgezondheid). Alida Oppers van OCW (DG Primair en Voorgezet Onderwijs) vult aan: 'Na de grote stelselwijziging moeten nieuwe weefsels ontstaan; dat mensen in elkaars mobiele telefoon staan. Dit is gebeurd en dat is een belangrijke opbrengst.' 'Wat ik het mooiste vind,' zegt Michele Blom van V&J (DG Straffen en Beschermen), 'is dat we in de praktijk op lokaal niveau aan de slag zijn gegaan. Gemeenten, zorg, onderwijs en justitie leren van elkaar.' Jantine Kriens algemeen directeur van de VNG vindt dat het succes van de collectieven ook zit in de verscheidenheid. 'Het blijkt dat je op verschillende manieren effectief kunt zijn, elke regio kiest een aanpak die dáár nodig is en werkt. Het is niet één manier die helpt, geen blauwdruk. Het is ook mooi om te zien dat gemeentebestuurders daarbij een grote rol spelen. Ze helpen professionals uit te stijgen boven de hectiek van alledag en zo de praktijk structureel te verbeteren. Dat is de echte bestuurlijke aandacht.'

De gang van zaken verbeteren op de werkvloer, was het uitgangspunt van de collectieven. Departementen

Wetten en regels zijn niet het knelpunt, het zit in samenwerking

zouden aan de slag gaan met eventuele knelpunten in de wet- en regelgeving. Maar dat is niet waar de schoen wringt. Zo werd de privacywetgeving ervan verdacht het benodigde uitwisselen van informatie in de weg te staan. 'In de praktijk is dat niet gebleken,' zegt Blom (V&J), 'In zowel Amsterdam als Rotterdam zitten verschillende partners uit de zorg en uit de sector van straf- en dwang om de tafel. Het is hen gelukt om binnen de grenzen van de wet de essentiële informatie te delen. Bij een vermoeden van kindermishandeling zijn er in principe geen wettelijke belemmeringen om informatie te delen. In de collectieven bleek dat het niet zozeer gaat om privacy als wel om samenwerking: welke informatie heb ik nodig van die ander? Waarom wil ik de informatie hebben? Waarom wil die ander de informatie wel of niet geven?'

Preventie

Buiten de grenzen van het eigen domein kijken, is essentieel voor de aanpak van kindermishandeling en voor het voorkomen daarvan. In de collectieven van Leeuwarden/Weststellingwerf en Dordrecht is preventie het centrale begrip. Daar ligt de focus op het

Alida Oppers, directeur-generaal Primair en Voortgezet Onderwijs van het ministerie van OCW. 'Opbrengst collectieven gaat als een olievlek over het land.'

ondersteunen van kwetsbare ouders en op het verlagen van de drempel naar de hulpverlening. Berg (VWS) vindt dat er landelijk nog een grote opgave ligt op het terrein van preventie. 'We zien dat er gezinnen zijn waar het risico op huiselijk geweld en kindermishandeling groter is door een opstapeling van problemen. We wilden decentraliseren omdat gemeenten die gezinnen beter kennen. Soms lukt het om problemen voor te zijn. We weten uit ervaring dat we kinderen uit gezinnen met schulden vroeger of later ergens in de zorg tegenkomen. Die problemen moeten we met voorrang oplossen zodat het niet escaleert. Dit vraagt zeker ook inzet van het rijk omdat die vaak een rol heeft in het ontstaan van schulden. In de grote steden zijn er al pilots om multisectoraal met deze problemen aan de slag te gaan.' Kriens vult aan: 'In gezinnen waar huiselijk geweld speelt, zijn er vaak op meerdere levensgebieden problemen. Dat vereist een samenhangende aanpak die we in de praktijk verder moeten ontwikkelen.' Blom (V & J) zegt: 'We weten veel van kindermishandeling; hoe het ontstaat en wat de risicofactoren zijn: schulden, armoede, isolement, werkloosheid. Hoe meer risicofactoren, hoe groter de kans op kindermishandeling. Je moet daarom met elkaar om de tafel gaan zitten. Wat weten we vanuit onze verschillende achtergronden van wijken, van mensen en kinderen? Dat gaat om big data en om concrete casuïstiek. Wat kunnen we daarvan leren? Wat is succesvol? Daar moeten we onze handboeken op baseren.'

Angelique Berg, directeur-generaal Volksgezondheid van het ministerie van VWS. 'Op het terrein van preventie moet er nog veel gebeuren.'

Werkwijze Collectieven tegen Kindermishandeling smaakt naar meer

Voor de vier opdrachtgevers staan twee dingen vast. Het eerste is dat de weg die met de collectieven is ingeslagen, de goede route is. 'Van onderop met professionals die zelf – op hun manier – vorm geven aan de verbeteringen,' zegt Kriens (VNG). Geen hiërarchie, geen blauwdrukken, geen eenheidsworst. Twee is dat het nog lang niet klaar is. Wat in de collectieven is bereikt, moet zich als een olievlek in het land verspreiden. Kriens: 'Gemeenten hebben een bijzonder grote rol bij de aanpak van kindermishandeling. De VNG wil gemeenten daarin blijven ondersteunen, onder meer door een platform te bieden voor kennisdelen, gesprek en discussie.'

Oppers (OCW) benadrukt ook dat het in de gemeenten gebeurt. 'Elk collectief gaat met z'n opbrengst de boer op in de eigen regio. 'Het gaat erom de praktijken te delen met buurgemeenten. We hebben daar een goed gesprek over gehad bij de slotbijeenkomst. De bestuurlijke trekkers van de collectieven willen dat ook. Dit is niet iets dat wij landelijk moeten uitrollen. Gemeenten en schoolbesturen kunnen ervaringen delen en tips uitwisselen en elke gemeente moet z'n eigen proces ontwikkelen.' 'Maar', voegt Kriens (VNG) eraan toe. 'De betrokkenheid van de verschillende ministeries heeft een enorme meerwaarde omdat verschillende overheden elkaars context beter gaan begrijpen. Ministeries staan er niet boven, ze doen mee in de samenwerking.'

Van hun medewerkers krijg ik terug dat dat werkelijkheid veel complexer is dan je aan de tekentafel weten kunt.'

Nationaal ondersteuningsprogramma

Wat gaan de VNG en de drie ministeries doen om te voorkomen dat de aanpak van kindermishandeling achter de horizon verdwijnt? Vier kwartiermakers zijn aan de slag met het opzetten van een nationaal ondersteuningsprogramma. Daarin gaat het om de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld in relatie tot de bredere problematiek. Berg (VWS) 'Ik geloof heilig in de decentralisaties, vroeger was het met de versnipperde financiering en verantwoordelijkheden veel ingewikkelder geregeld. Nu is het eenduidig geregeld, maar het kost tijd voordat de effecten van de decentralisaties zichtbaar worden. Het ondersteuningsprogramma is daarop gericht. Van de kwartiermakers zijn er twee vanuit het rijk, één uit de gemeente Rotterdam en één uit de gemeente Breda. Zij zijn in gesprek met alle partijen over het vormgeven van dit programma. Wat we van de collectieven overnemen is de bottom-up manier van werken.'

Het ondersteuningsprogramma krijgt allicht ook een rol in het meten van de resultaten en het onderzoeken wat effectief is. Nu komen maar eens per vijf jaar schattingen van aantallen slachtoffers beschikbaar. 'Ook dat is een ondersteuningsvraag,' zegt Berg. 'Zijn er nog andere indicatoren dan enkel dat getal? Wat hebben gemeenten nodig om hun resultaten zichtbaar te maken?' Het is een aspect dat ook Kriens (VNG) benoemt. 'We hebben onvoldoende informatie over

Jantine Kriens, algemeen directeur VNG. 'Werkwijze collectieven waarin de praktijk centraal staat, past ook op andere terreinen.'

Michele Blom, directeur-generaal Straffen en Beschermen van het ministerie van Veiligheid en Justitie. 'In de praktijk blijkt dat professionals essentiële informatie over vermoedens van kindermishandeling kunnen uitwisselen zonder de privacywetgeving te overtreden.'

wat effectief is. Meer en beter meten is de volgende stap om dat aan de weet te komen is.' De vier opdrachtgevers vinden dat de collectieven een werkwijze hebben opgeleverd die smaakt naar meer. Kriens verwoordt het zo. 'Het was een mooie ervaring van bestuurlijk samenwerken. Het vervolg wordt wat mij betreft onderdeel van een breed interbestuurlijk programma. Niet alleen in het sociaal domein, maar ook op andere beleidsterreinen. De vernieuwde samenwerkingsvorm is bijvangst van betekenis, maar het resultaat staat voorop. Kindermishandeling en huiselijk geweld verwoest levens, de persoonlijke en maatschappelijke impact is enorm. Het is onze plicht en verantwoordelijkheid om te zorgen dat het aantal slachtoffers vermindert.'

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

mei 2017

vng.nl